

OVER FANTASIE

Serie Zomerdiensten

Een nieuw Jeruzalem, dat zomaar, van de ene op de andere dag, verschijnt. Kant en klaar. Een readymade. In de loop van eeuwen hebben velen zich over deze raadselteksten gebogen. Soms met hetzelfde doel als het mijne, toen ik als kind in een schriftje met Minnie Mouse op de voorkant probeerde de waarheid achter de bijna mythische beelden te ontrafelen. De tekst lijkt daartoe uit te nodigen.

Voor sommigen om met grote stelligheid te kunnen beweren dat alles in dit heden, welk heden dan ook, overduidelijk wees, of wijst, op het naderen van de Apocalyps. En dat het er nu op aankwam die krachtig te bespoedigen en God een handje mee te helpen met het zuiveren van de wereld. Tot op vandaag wordt nogal wat bangmakerij, hatespeech, meedogenloosheid en geweld uit christelijke hoek, soms ook uit New Age-hoek, gelegitimeerd door het geloof in de Apocalyps, de Eindtijd. Het fascinerende Bijbelboek trekt slimme, erudiete esoterische puzzelaars aan én inspireert tot opruiende donderpreken en erger. Omdat het letterlijk 'tot de verbeelding spreekt.'

En juist die wordt door zulke lezers als eerste om zeep gebracht. Misschien gáát het boek ook wel over de verbeelding. Opgevat als heilige fantasie, als imaginatie. Daarbij is denken nodig, maar niet met kou van het intellect – daarbij is enthousiasme nodig, maar niet met de hitte van het schreeuwen, dreigen en rücksichtslos handelen. Jezelf alleen al proberen voor te stellen wat Johannes beschrijft, gedetailleerd, met zorg, met vragen als: "Hoe zou het ruiken in die prachtige stad? Hoe ziet goud eruit dat glanst en doorschijnend is als glas? En als de straten daarvan zijn gemaakt... Betekent dit dan dat we ooit met onze voetzolen kunnen zien?"

Het nieuwe Jeruzalem is een innerlijke stad. Een stad van de geest - die soms naar jasmijn, kardemom en kaneel geurt, een andere keer naar versgebakken brood en pas gemaaid gras. Net wat mijn hart me ingeeft. Een stad waarvan je een glimp kunt opvangen nadat je met de beelden in de eerdere hoofdstukken heb geleefd, en deel bent geworden van het innerlijke strijdtoneel. Eén lange meditatie in hoofdstukken, die je, met je fantasie aan, echt kunt 'mee-maken'. Bezielen. Om zo, in de geest, aan die onstoffelijke woonplaats mee te bouwen. Samen met iedereen die zich ooit op deze manier met de woorden heeft beziggehouden en, bij wijze van spreken, glimpen van deze nieuwe stad kan opvangen in de rij bij de supermarkt of in een grote stationshal, telkens waar vreugde over een nieuwe, toevallige, soms terloopse maar altijd onbevangen ontmoeting oplaait. Lezen wordt dan avontuur en louteringsweg in één. Waarbij je zelf, met dank aan de verbeelding, de liefde voor de verbeelding redt.

Johannes de evangelist, in zijn grot op Patmos, kon misschien zo zuiver schouwen en in woorden vatten wat het verstandelijke begrip overstijgt, kon in die levendige beelden leven, omdat hij niet werd gehinderd door te veel realiteit en actualiteit, door het idee constant bereikbaar te moeten zijn en 'op de hoogte' (in plaats van in de diepte) en door te veel kennis over de wereld waarin hij leefde.

Wat een verschil met de wereld waarin wij zijn geboren. De aarde is niet alleen in kaart gebracht en op veel plekken ontgonnen, tot bloei gebracht, of geroofd, vernietigd, uitgebuit, zowel de mensen als de flora, de fauna en de bodem: zelfs wie nauwelijks heeft gereisd en daar ook geen behoefte toe voelt, heeft dagelijks te maken met impressies uit landen dichtbij en ver, heel ver weg. We hoeven ons nergens meer iets bij voor te stellen. Bij wijze van spreken dan. We kunnen een bucket list opstellen en alles wat ons aanspreekt, meemaken 'in het echt' en daar de bewijzen van tonen, bijvoorbeeld op social media. Waar gebeurd is wat telt.

Maar ook in je verbeelding kun je reizen. Fantaseren veronderstelt een verfijnde samenwerking van de zintuigen en ook die lijkt tegenwoordig bijna ten onder te gaan aan een overdaad aan prikkels, met name visuele. Soms een stemmingsversterkende soundtrack of voice-over eronder. Ik weet niet hoe het u vergaat, maar ikzelf maakte en maak nooit erg veel foto's en de keren dat ik foto's terugzie van plekken waar ik met anderen, die dus wel fotograferden, ben geweest, moet ik een beetje teleurgesteld vaststellen dat de foto niet de sfeer terugbrengt van de plaats in kwestie. Integendeel.

De foto duwt de herinneringen aan die sfeer meestal nog veel verder weg. Een voorbeeld: jarenlang gingen onze zoon, zijn vader en ik naar hetzelfde hotel op hetzelfde eiland in de baai van Napels. Ook wel eens een jaar niet, maar dan toch alleen als we wisten dat we er weer naar zouden terugkeren. We deelden door het jaar veel herinneringen, maar in ieder geval bij mij kwam het echte gevoel daarmee niet terug. Totdat we op zeker moment naar een documentaire over Napels keken, met op de achtergrond af en toe de sirenes van een ambulance. Ik had nooit echt veel aandacht aan die rare opeenvolging van klanken besteed, maar bij het horen ervan gebeurde er iets vreemds: ik voelde de warme zeewind, rook de geuren van de aarde, bossen, stranden en die in de smalle steegjes, hoorde voetstappen, kraaiende hanen, een blaffende waakhond, krekels, en razendsnel bracht mijn verbeelding nog veel meer tot leven. Nu wel. Alsof die ambulanceklanken het gevoelige fotomateriaal van mijn ziel was geweest, waarop het allemaal wél was vastgelegd. Iedereen zal zulke ervaringen kennen. Achterwaarts, opeens terug in het verleden, zoals bij Marcel Proust de herinneringen werden gewekt door het dopen van een Madeleine-cakeje in lindenbloesemthee. Maar voorwaarts kan het ook. Zelfs over toekomst die je misschien nooit zult meemaken 'in het echt'. Het valt me op dat kleine kinderen het allemaal nog kunnen: een middag lang vakantie vieren in een tent gemaakt van een wasrek en een oude plaid, of die wereldzeeën bevaren, als ware ontdekkingsreizigers, in een opblaasbadje in de tuin. Alleen al de geluiden die je met water en wat keukengerei kunt maken. Dat vermogen is van alle tijden en van iedereen. Het is een gave. Een wonder, zou ik haast zeggen.

Voortdurend wordt ons aangepreerd dat we gelukkig zijn als we kunnen leven in het hier & nu, liefst door ons hoofd helemaal leeg te maken, ver weg van prikkels, goed in ons lichaam te landen en diep adem te halen. Sommige mensen gaan ervoor naar Frankrijk, anderen naar een boeddhistisch klooster in Thailand, nog weer anderen trekken met een camper door natuureservaten in Amerika om eventueel bij een handjevol overgebleven indianen te leren hoe het moet, in harmonie met de natuur en haar ritmes. Maar je kunt ook leven in dat heerlijke domein dat juist niet het hier & nu alleen is, maar een dimensie waarin herinneringen, niet noodzakelijkerwijs die van jouzelf, en dromen, fantasieën, zich moeiteloos laten mengen. Je hoofd leegmaken? Ja, maar om het te laten vullen door verbeelding. Je lichaam voelen, je ademhaling, je spieren trainen, je conditie? Waarom niet vooral de zintuigen hun waarnemings- herinnerings- en voorstellingswerk laten doen?

Al een aantal jaren zijn er mensen die zichzelf de diagnose HSP aandoen: ze zijn hoog sensitieve personen en kunnen om die reden niet te veel prikkels aan. Als ik erover hoor of lees, is mijn eerste gedachte steevast: "Dat lijken me doodnormale verschijnselen, van doodnormale, echte mensen, met een ziel die het nog prima doet. Wat zonde, letterlijk, dat deze mensen met hun zogenaamde aandoening moeten leren omgaan, terwijl het volgens mij zo is dat men in dit deel van de wereld, in deze tijd, massaal lijdt aan LSP. Want we worden tot Low Sensitive Persons gemaakt."

De Bijbel is wat mij betreft vooral een boek over mensen die ieder op hun eigen manier Hoog Sensitief waren én daar iets mee deden voor anderen. Ze droomden, hadden visioenen, herinneringen, heimwee, een roeping, ze hadden verlangens, voorstellingen, vermoedens en er waren de vele beproevingen: 'Waar blijft dat beloofde land nou? Waarom niet van stenen brood gemaakt? Hoe denk je zonder legers en wapens van deze vijand te winnen? Hoezo zou slechts het aanraken van Zijn kleded jou voorgoed kunnen genezen? Hoezo opgestaan uit de dood? Hoezo een koninkrijk van vrede – dat bovendien niet van deze wereld is? Hoezo een nieuw Jeruzalem, als het in vlammen opgaat waar je bij staat?' Het is misschien niet raar dat het Nieuwe Testament eindigt met een impliciete oproep om de verbeelding te wekken, te verfijnen, te verzorgen en levend te houden.

Daarom wil ik in deze vakantietijd, op deze zomerse zondag, een lans breken voor al die plekken en tijden waar we nooit (meer) heen zullen gaan, die we niet per se hoeven te bereiken, en waarover we kunnen fantaseren, zonder plaatjes erbij, of met plaatjes, maar met in onze geest ook de geluiden, geuren, de smaken, de texturen, de temperatuur, de bries, de tinten, de lichtval, al verzinnen we die zelf... Het kost niets, het vraagt hooguit de moed om dat wat er uitziet als verveling niet op te laten vullen door prikkels van buitenaf, maar door geestdrift van binnenuit. Als er iets dat mensen diep verbindt, van kinds af aan, dan is het hun talent om zich iets voor te stellen. Ook bij de ervaringen, verlangens, verhalen, gedichten en dromen van een ander. Of het nu echt is gebeurd of niet. Het is ons hart dat dan wel voelt of het geloofwaardig is of niet. Het geloven waard. Ik wens u een schitterende, ongewisse reis, vanaf nu. Uw ziel zal de foto's, de filmpjes wel maken. Met soms een rare ambulance-tune op de achtergrond. Of de warme geur van warme kaneel. Je weet het niet.

Désanne van Brederode